

Позитивний настрій –
запорука успіху!

**Формування позитивної
мотивації до навчальної
діяльності учнів в умовах
особистісно-
зорієнтованого навчання**

Педагогічна рада

заступник директора з НВР Карпенко В.М.

Чому одні учні охоче йдуть до школи, а інші відмовляються вчитися й прогулюють уроки?

Чому хтось успішно вписується в шкільний соціум, а у когось суцільні проблеми?

Мотивація, її формування й
корекція лежать в основі
шкільних успіхів та негараздів

Завдання

- узгодити та затвердити тактику педагогічної діяльності по формуванню позитивної мотивації до навчальної діяльності учнів в умовах особистісно-зорієнтованого навчання для впровадження її в навчально-виховний процес

ТЕЗАУРУС

- **Мотиваційна сфера особистості** – це сукупність стійких мотивів, що мають певну ієрархію і виражають спрямованість особистості
- **Мотив** – це внутрішнє спонукання особистості до того або іншого виду активності (діяльність, спілкування, поведінка), пов'язане із **задоволенням певної потреби**

Прояви мотивів

- У прагненні до одержання нової інформації, у пошуку рішень задач, в успішності та відвідуваності занять, у прагненні до завдань заниженої чи підвищеної складності
- У вчинках, що свідчать про обов'язок і відповідальність; у прагненні до контактів, співробітництва; в ініціативі та допомозі одноліткам

З психологічного погляду **МОТИВИ**
є внутрішніми рушіями
навчальної діяльності

Від рівня сформованості мотивів
багато в чому залежить успішність
і **результативність учіння**

Психологічне дослідження “ Мотивація до навчання ”

Петренко Н.А., психолог школи

МОТИВИ

```
graph TD; A[МОТИВИ] --- B[СОЦІАЛЬНІ]; A --- C[СПОНУКАЛЬНІ]; A --- D[ПІЗНАВАЛЬНІ]; A --- E[ПРОФЕСІЙНО-ЦІННІСНІ]; A --- F[МЕРКАНТИЛЬНІ];
```

СОЦІАЛЬНІ

СПОНУКАЛЬНІ

ПІЗНАВАЛЬНІ

ПРОФЕСІЙНО-ЦІННІСНІ

МЕРКАНТИЛЬНІ

- **Соціальні.** Мають широкий спектр свого прояву. Передусім це прагнення особистості шляхом учіння утвердити свій соціальний статус – у суспільстві в цілому, у певному соціальному колективі (сім'ї, класі та інші)

- **Спонукальні.** Пов'язані з впливом на свідомість школяра певних чинників: вимог батьків, авторитету вчителів, колективу однолітків та інші

- **Пізнавальні.** Проявляються у пробудженні пізнавальних інтересів і реалізуються шляхом отримання задоволення від самого процесу пізнання і його результатів. Пізнавальна діяльність людини є провідною сферою в її життєдіяльності. Тому, **формування в учнів пізнавальних мотивів** – провідний фактор успішності пізнання, оскільки через нього реалізується природна потреба людини

- **Професійно-ціннісні.**

Відображають прагнення школяра отримати професійну підготовку для участі у продуктивній сфері життєдіяльності. Ці мотиви вступають в дію на етапі вибору професії і безпосереднього оволодіння професійною освітою

- **Меркантильні.** Пов'язані з безпосередньою матеріальною вигодою особистості. Вони не є вирішальними, діють лише вибірково, залежно від індивідуальних психологічних особливостей конкретної людини

ПОЧАТКОВА ШКОЛА

Мотив до навчання

- Позитивне ставлення до школи – **28%**
- Відношення до себе як до учня практично сформоване – **35%**
- Сформовано відношення до себе, як до учня, висока навчальна активність – **35%**
- Негативне відношення до школи - **2%**

СЕРЕДНЯ ТА СТАРША ШКОЛА

МОТИВИ	Середня	Старша
	<i>місце</i>	
Пізнавальні	5	3
Комунікаційні	4	1
Емоційні	6	2
Саморозвитку	2	6
Позиція школяра	1	7
Досягнення	3	4
Зовнішні (нагороди, покарання)	7	5

ПОРАДИ ТА ЗАСТЕРЕЖЕННЯ

- Дитину постійно критикують - вона вчиться ненавидіти.
- Дитину висміюють - вона стає замкнутою.
- Дитину хвалять - вона вчиться бути шляхетною.
- Дитину підтримують - вона вчиться цінувати себе.
- Дитина росте в докорах - вона вчиться жити з почуттям провини.

- Дитина росте в терпимості - вона вчиться розуміти інших.
- Дитина росте чесності - вона вчиться бути справедливою.
- Дитина росте в безпеці - вона вчиться вірити в людей.
- Дитина живе у ворожнечі - вона вчиться бути агресивною.
- Дитина живе в розумінні і дружелюбності - вона вчиться знаходити любов у цьому світі.

Від сили і структури мотивації
значною мірою залежать як
навчальна активність учнів, так і їх
успішність.

**Узагальнений портрет двох
типів мотивації,
орієнтованих, відповідно,
на успіх та невдачу**

Якою буває мотивація?

- **МОТИВАЦІЯ УСПІХУ**
- **МОТИВАЦІЯ ОСТРАХУ НЕВДАЧІ**

ТЕСТ - ОПИТУВАЛЬНИК

Ситуаційна гра
**" Учитель – психолог,
учитель – стратег "**

Завдання

- Які стратегії використав педагог, щоб сформувати в учня позитивну мотивацію до навчальної діяльності?

Відповідь

Учитель:

- використовує диференційований підхід до навчання;
- враховує здібності та можливості учня;
- враховує спеціальні потреби учня;
- пов'язує знання з різних складових навчального процесу;
- заохочує навіть самий маленький успіх;
- виявляє цікавість до роботи учнів, розмовляє з ними про це;

Учитель:

- усвідомлює потенційну конфронтацію з боку учнів;
- є багатобічним і рухливим в підході до навчання учнів;
- заохочення учнів самим ставити перед собою цілі;
- привчає відповідальності окремого учня;
- тримає зв'язок з сім'єю;
- добивається зворотнього зв'язку з дітьми та батьками.

Ретроспективна характеристика учня (до чого ми не повертаємося)

Опорні питання

- 1. З чим не справлявся учень X? Які симптоми неблагополуччя?
- 2. Які стереотипи (можливо, ярлики) підтримували негативний образ учня X?
- 3. Які переконання сприяли появі цих стереотипів і вживанню ярликів такими, що оточують?

- Людина ніколи не зміниться.
- Якщо момент упущений, нічого зробити вже не можна.
- Якщо сім'я не виховує, жодна школа не допоможе.
- Якщо немає здібностей, не буде і успішності.
- Поганий учень не може бути хорошою людиною.
- Потрібно дивитися правді в очі, а не підтримувати ілюзії, що буде краще коли насправді все погано.
- Якщо поліпшення не настали відразу, то вони не настануть ніколи.
- Чим серйозніші зміни, тим більше болючіші вони для людини.
- Значні поліпшення вимагають непосильної праці і величезних витрат часу.

Перспективна характеристика учня (до чого ми повинні прагнути)

Опорні питання

- 1. З чим справляється учень X?
- 2. Що мотивує учня X?
- 3. Які досягнення учня X за роки навчання в школі можна відзначити як значимі для поліпшення його нинішньої ситуації?
- 4. Які здібності є у учня X, які він доки не використав в школі повною мірою?
- 5. Які захоплення учня X можуть допомогти йому в поліпшенні нинішньої ситуації?
- 6. Яким повинен стати учень X в результаті роботи з ним? Які якості розвинуться у нього?
- 7. Що необхідно зробити для допомоги учневі X? Хто може допомогти учневі X?
- 8. Які переконання можуть сприяти позитивним змінам?

- Зміни не лише необхідні, але і неминучі - люди міняються постійно.
- Поки людина жива, він може почати змінюватися на кращий, і у неї є шанси.
- Якщо є хоч хто-небудь, хто вірить в тебе, це сильніше за невіру багатьох.
- Бажання сильніше здібностей - якщо є бажання, здібності з'являться.
- Цінність людської особи безумовна, її неприпустимо вимірювати соціальними успіхами.
- Все неможливе стало можливим, бо були одиниці, які вірили в те, що це можливо.
- Якщо поліпшення не настають відразу, значить, у нас є ще спроби.
- Ресурси особи невичерпні, а здібність до змін - її природна властивість.
- Серйозні поліпшення вимагають **надії, віри і любові.**

Також хочеться додати, що далеко не кожна дитина в процесі навчання в школі може бути відмінником, тому що:

- не всі діти мають однакові стартові можливості, необхідні для навчання у школі першого ступеня;
- не кожна дитина генетично має достатній рівень інтелектуальних можливостей;
- багато умов впливають на формування його мотивів і далеко не завжди цей вплив позитивний;
- не кожна дитина має необхідний рівень волевих якостей, щоб протистояти негативному впливу соціуму.

Формування позитивної мотивації до навчальної діяльності учнів у початковій школі

Венкова О.Є., вчитель початкових класів

Формування позитивної мотивації до навчальної діяльності учнів у середній та старшій школі

Яковенко О.О., заступник директора з НВР

Позитивна мотивація до
навчальної діяльності учнів з
точки зору вчителя-предметника

Утікалова І.М., учитель хімії

Позитивна мотивація до
навчальної діяльності учнів з
точки зору класного керівника

*Куракса О.А.,
учитель російської мови та літератури*

Позитивна мотивація до
навчальної діяльності учнів
з точки зору родини

*Стальнікова Г.В., учитель початкових
класів*

- перед вступом до школи сформувати у дитини адекватні уявлення про школу, про навчальну працю;
- систематично цікавитися успіхами дитини у навчанні, допомагати у розв'язанні проблеми;
- брати активну участь у житті класу, школи;
- допомагати дитині при виникненні труднощів у виконанні домашніх завдань, а також у виконанні творчих проектних робіт;

- підтримувати тісний зв'язок з класним керівником та вчителями-предметниками;
- заохочувати дітей до занять у системі додаткової освіти, у позашкільних заходах;
- заохочувати дітей до перегляду телепередач пізнавального спрямування, до читання художньої літератури, відвідування музеїв, виставок та інше;
- займатися самоосвітою, підвищувати свій культурний та інтелектуальний рівень;
- підтримувати самооцінку дитини;
- вміло застосовувати систему заохочень та покарань;
- власний позитивний приклад.

Позитивна мотивація до
навчальної діяльності учасників
НВП з точки зору адміністрації
ШКОЛИ

Карпенко В.М., заступник директора з НВР

- створення позитивної атмосфери в колективі
- врахування індивідуальних, вікових особливостей працівників та учнів
- збереження життя та здоров'я учасників НВП
- створення сприятливих умов для роботи та навчання учасників НВП
- сприяти освіті та самоосвіті педагогічних працівників
- сприятливий режим роботи школи
- врахування інтересів, побажань учасників НВП при складанні навчальних планів
- забезпечення НВП навчальними, методичними, наочними, електронними носіями інформації
- систематичний контроль за навчальною діяльністю учнів
- вирішення інцидентів та конфліктів
- уміле застосування заохочень та покарань
- відповідальність за прийняття та коригування прийнятих рішень

Виходячи з потреб мотиваційного забезпечення навчального процесу, можна використовувати такі методів навчання через шляхи формування мотивації

- **I. Інформаційні методи навчання:** бесіда, лекція, розповідь, консультація, демонстрація, експертиза, доповідь, огляд, звіт, пояснення, розмова, ілюстрація, повідомлення, кінопоказ, інструктаж, аналіз різних носіїв інформації, екскурсії, інтерв'ю, зустрічі з видатним гостем.

- **Шляхи формування мотивації:**

історичний ракурс, яскраві інженерні факти, біографії вчених, привернення уваги, практична необхідність матеріалу для фахівця та його цінність для інтелектуального розвитку, здивування, привернення, цікавість, залучення асоціативної пам'яті, емоції, дискусія, уміння спілкування.

- **II. Операційні методи:** робота з підручниками, опорними схемами, мнемоніками, алгоритмами, орієнтовними картками, поетапне формування знань, практичні методи, вправи, лабораторні роботи, «роби так, як я», тренінг, програмування навчання, АОС, експеримент, самотійна робота.

- **Шляхи формування мотивації:**
створення ситуації, що авансує успіх, робота на майбутні цілі, прагнення до мети, увага до змісту, заохочення, пред'явлення навчальних вимог, групова робота, самостійне досягнення результату, критика та самокритика, складання планів, аналіз випадків із практики, людська цінність знання.

- **ІІІ. Творчі методи навчання:** аналіз конкретних ситуацій, бесіда за Сократом, ділова гра, «діловий кошик», форум, обговорення напівголосно, «думай і слухай», інноваційна гра, лабіринт дій, метод аперцепції-інтерації, «мозкова атака», панельна дискусія, програма саморозвитку, студія активного випадку, евристика, метод контрольних запитань, метод проб і помилок, творчий діалог, проблематизація, метод «круглого столу», імітаційна гра, проектування тощо.

- **Шляхи формування мотивації:** створення пізнавальних протиріч, проблемно-пошукових ситуацій, емоційний настрій, навчання, засноване на діяльності, допитливість, аналіз подій, вирішення інцидентів і конфліктів, дослідження обставин, ігровий азарт, рольова гра, використання ПК, самоаналіз діяльності, рефлексія, реакція викладача й аудиторії, колективний пошук, похвала, знання про можливості, фінансування, професійна необхідність, очікування.

■ **IV. Методи контролю та зворотного зв'язку:** семінар, колоквиум, конференція, симпозіум, залік, іспит, захист курсових робіт, випускна робота, доповідь, реферат, щоденник відпрацьованої практики, рубіжний і підсумковий контроль, анкетування, вікторина.

- **Шляхи формування мотивації:** закріплення отриманих знань, доведення їх до рівня навичок і вмінь, ретроспективний аналіз, змагальність, положення у групі, рейтинг, хіт-парад, якість досягнутих результатів, перехід від контролю до самоконтролю, цінність контрольованих характеристик, відкритість діагностики, досягнення поставлених цілей, кількісні критерії рівня знання, досягнення в галузі інтелектуального розвитку, оцінка своєї діяльності та діяльності товаришів, винагороди, задоволення.

Що ми очікуємо?

- актуалізації позитивних емоцій на кожному уроці (емоційний комфорт уроку)
- позитивна реакція дітей на навчальне навантаження, особливостей викладу вчителем навчального матеріалу, форми і характеру навчальних завдань
- підвищення розумової активності, розвитку в дітей позитивної особистісної системи навчання
- домінування позитивного оцінювання над негативним на адресу дитини
- формування позитивної стійкої мотивації до навчання
- розвиток та формування інтересу до навчання
- **очікуваний результат: суттєва якісна зміна результатів освітньої діяльності вчителів та учнів**

ПРОШУ СЛОВА!

Підсумки

- Мотивація є особливо важливим і специфічним компонентом навчальної діяльності, через реалізацію і за допомогою якого можливе формування навчальної діяльності школярів у цілому.
- Через мотивацію:
  - педагогічні цілі швидше перетворюються на психічні цілі учнів;
  - через зміст формується певне ставлення учнів до навчального предмета й усвідомлюється його ціннісна значущість для особистісного, у тому числі інтелектуального, розвитку дитини;
  - за допомогою функцій засобів, що спонукають, у педагогічній комунікації актуалізуються й освоюються навчальні ситуації;
  - систематичний контроль навчальної діяльності та його результати використовуються для формування відповідальності та прийняття коригувальних рішень.

Рішення педагогічної ради з
питання

**Формування позитивної
мотивації до навчальної
діяльності учнів в умовах
особистісно-зорієнтованого
навчання**

1. Створити робочу групу для узагальнення отриманих матеріалів.
2. Робочій групі:
  - узагальнити отримані матеріали (до 15.06.2009 року);
  - скласти покрокову тактику педагогічної діяльності по формуванню позитивної мотивації до навчальної діяльності учнів в умовах особистісно-зорієнтованого навчання.
3. Затвердити тактику рішенням педагогічної ради (серпень, 2009 року).
4. Впровадити тактику в НВР у 2009-2010 н.р.
5. Результати впровадження тактики узагальнити на засіданні педагогічної ради (червень, 2010 року)